

Barnkonsekvensanalys Ellen Keyskolan F-9

Frågeställning:	Att göra:
1. Information om ärendet	<p>Bakgrund:</p> <p>Ellen Keyskolan har 212 elever från förskoleklass till årskurs 9. Ventilationssystemet i klassrummen och i lokalen på fritidsverksamheten är av typen självdrag, med 1–4 fösterventiler per klassrum. Varje ventil har en luftflödeskapacitet på 10 l/s och luftflödet per ventil räcker för en person. Nuvarande personbelastning i klassrummen är som lägst 10 elever och som högst 27 elever. Verksamheten har rutiner för regelbunden vädring året om. Under varma perioder hålls fönstren öppna under längre tid under och mellan lektionstid.</p> <p>Vid bedömning av om det föreligger olägenhet för människors hälsa avseende ventilation tillämpar miljöförvaltningen Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ventilation (FoHMFS 2014:18). Riktvärdena i råden anger att uteluftsflödet bör vara minst 7 l/s per person med ett tillägg på minst 0,35 l/s per kvadratmeter golvarea, vid stillasittande sysselsättning.</p> <p>Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har i dom den 6 maj 2024 i mål nr M 15171–22 uttalat att med beaktande av att vädring kan ge upphov till andra störningar som till exempel drag, kyla och buller, ska kraven på uteluftsflöde i fastigheter med självdragsventilation uppfyllas utan öppna vädringsfönster.</p>

Miljöförvaltningen har utifrån Folkhälsomyndighetens råd och Mark- och miljööverdomstolens dom bedömt att ventilationen i Ellen Keyskolan är bristande eftersom nuvarande ventilationssystem är otillräckligt sett till skolans personbelastning. Att helt förlita sig på vädring för att öka uteluftsflödena kan ge upphov till andra störningar för barnen. Miljöförvaltningen bedömer därför att det föreligger en olägenhet för människors hälsa med avseende på luftkvalitet i skolan.

Fastighetsägaren Ellen Keyskolans Byggnadsstiftelse har tagit fram ett åtgärdsförslag med kostnadsberäkning och tidsplan för att åtgärda ventilationen i lokalen. Förslaget innebär en total ventilationsombyggnation med installation av en fläktstyrt till- och frånluftsventilation med värmeåtervinning (FTX) till en kostnad som uppgår till 11 250 000 kronor (baserad på beräkning utförd år 2024).

Tidsplanen som anges i åtgärdsförslaget är 50 veckor. Antingen utförs åtgärdsarbetet under en sammanhängande period eller fördelas sommartid under 5 år när skolan är stängd. Åtgärdsarbete under en sammanhängande period innebär ökade kostnader då eleverna behöver evakueras till tillfälliga lokaler. Hyra för tillfälliga lokaler bedöms uppgå till omkring 1 500 000 kronor. Det framgår inte av åtgärdsförslaget var tillfälliga lokaler planeras.

Verksamhetsutövaren har även uppgett att kostnaderna för ventilationsåtgärderna är så höga att skolan måste läggas ner om åtgärdsförslaget måste verkställas.

Miljöförvaltningen har för avsikt att föreslå att miljö- och hälsoskyddsnämnden förelägger fastighetsägaren Ellen Keyskolans Byggnadsstiftelse att vidta åtgärder, enligt

	<p>framtaget åtgärdsförslag, att bygga om ventilationen i skolan till typen FTX så att det finns tillräckliga luftflöden i samtliga klassrum och i lokaler tillhörande fritidsverksamheten, i enlighet med Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ventilation.</p>
<p>2. Berörs barn – direkt eller indirekt – av ärendet?</p>	<p>Både nuvarande och kommande elever på Ellen Keyskolan berörs i ärendet och av nämndens beslut. Barnen kan komma att beröras både negativt och positivt, kortsiktigt och långsiktigt, under ombyggnationen, av förbättrad ventilation samt om skolverksamheten måste läggas ner helt. Barnen berörs också om nämnden väljer att inte vidta någon tillsynsåtgärd med avseende på den bristande ventilationen som nu utgör en olägenhet i skolan.</p> <p>De negativa effekterna av bristande ventilation och frekvent vädring i skolmiljö behandlas närmre i avsnitt 3. Barn påverkas positivt direkt och långsiktigt om olägenheten avseende ventilationen i skolmiljön åtgärdas. Det gäller både de elever som nu går i skolan och kommande barnkullar eftersom ett ventilationssystemets livslängd är omkring 20–25 år.</p> <p>Barn kan påverkas negativt indirekt och kortsiktigt under tiden ventilationsåtgärderna pågår, eftersom barnen behöver evakueras tillfälligt till en annan lokal.</p> <p>Barnets hälsa påverkas inte negativt vid evakuering av barnen till en tillfällig paviljong på samma plats eller i närheten av skolan.</p> <p>Barn kan tillfälligt påverkas negativt om evakueringen till en tillfällig skollokal innebär en längre resa för barnen. Om de tillfälliga skollokalerna istället utgörs av paviljonger på eller i närheten av befintligt skolområde kan det antas att barn i mycket begränsad</p>

	<p>utsträckning påverkas av den tillfälliga evakueringen.</p> <p>Om skolan läggs ner behöver de barn som nu går på skolan tilldelas plats på andra skolor. Ett skolbyte kan påverka barnen negativt om det för barnen innebär en längre resa till skolan. Det finns även risk för att barn kan tappa kontakt med sina klasskamrater och lärare.</p>
<p>3. Hur ser nuläget ut för barn – vilka artiklar i barnkonventionen är aktuella?</p>	<p>Barn på Ellen Keyskolan befinner sig till vardags i klassrum och i lokaler för fritidsverksamhet vilka inte har tillräckliga luftflöden om inte vädring sker regelbundet och kontinuerligt.</p> <p>Barn är särskilt känsliga för luftföroreningar. De har mindre luftvägar och andas snabbare, vilket gör att de andas in mer förorenad luft. Luftföroreningar såsom partiklar och kväveoxider kommer bland annat från källor utomhus.</p> <p>Bristfällig ventilation i ett klassrum innebär en försämrad luftomsättning och högre koldioxidhalt vilket kan leda till sämre inlärning, trötthet, huvudvärk, blodtrycksförändringar och stressreaktioner. En låg luftomsättning innebär också att föroreningar i inomhusluften inte vädras ut ordentligt. Dessa effekter kan inverka negativt på barnens hälsa samt koncentrations- och inlärningsförmåga.</p> <p>Vid vädring uppstår istället risk för andra störningar såsom damm, pollen, allergener, låg/hög temperatur, drag och buller som också negativt kan inverka på barnens hälsa samt koncentration- och inlärningsförmåga. Barn med allergier och astma, hörselnedsättning, läs- och skrivsvårigheter eller annat modersmål än svenska är extra känsliga för en eller flera av de störningar som kan uppstå vid vädring.¹</p>

¹ Folkhälsomyndighetens tillsynsvägledning om hälsoskydd i skolor och förskolor, publicerad 15 september 2022, uppdaterad 10 april 2024, artikelnummer 24098.

	<p>Mot bakgrund av ovanstående har miljöförvaltningen identifierat att barns rättigheter i följande artiklar i Barnkonventionen behöver beaktas vid bedömning av om nämndens beslut är förenligt med barnets bästa.</p> <p>Art 2: Barns lika värde och rättigheter Barn har rätt att utan diskriminering tillförsäkras de rättigheter som anges i Barnkonventionen.</p> <p>Art 3: Principen om barnets bästa Barnets bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn. Konventionsstaterna ska säkerställa att exempelvis skolor uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller bland annat hälsa.</p> <p>Art 6: Liv, överlevnad och utveckling Barn har rätt till överlevnad och fysisk, andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.</p> <p>Art 12: Delaktighet och inflytande Barn har rätt att bilda åsikter och delta i frågor som berör dem. När barns åsikter beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.</p> <p>Art 24: Hälsa och sjukvård Barn har rätt till bästa möjliga hälsa.</p> <p>Art 28: Utbildning Barn har rätt till utbildning.</p>
<p>4. Har barn kunnat få insyn och ge synpunkter i ärendet (art 12)?</p>	<p>Nämnden har i uppdrag att bevaka hälsoskyddsfrågor i kommunen och en skyldighet att genom tillsyn i nödvändig utsträckning kontrollera att miljöbalkens regler efterlevs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I den skyldigheten ligger även att rikta särskild uppmärksamhet åt bland annat skolor i syfte att tillvarata barns behov i hälsoskyddsfrågor. Eftersom det ligger inom nämndens</p>

	<p>tillsynsuppgift att ta särskild hänsyn till barns behov i hälsoskyddsfrågor har det inte varit nödvändigt att ge barn insyn i ärendet och/eller tillfälle att lämna synpunkter i ärendet.</p>
<p>5. Har ärendet positiva eller negativa konsekvenser för barns rättigheter, på kort eller lång sikt?</p>	<p>Om nämnden inte beslutar att förelägga verksamhetsutövaren att vidta åtgärder avseende ventilationssystemet i skolan fortsätter barn på skolan, nu och i framtiden, att stadigvarande vistas i lokaler med bristande uteluftsflöden. Med befintligt ventilationssystem tillgodoses inte barns rättigheter enligt artiklarna 3 (barnets bästa), 6 (utveckling), 24 (hälsa) och 28 (utbildning) fullt ut. För barn med exempelvis allergi, astma, läs- och skrivsvårigheter, hörselnedsättning eller annat modersmål än svenska tillgodoses heller inte barns rättigheter i artikel 2 (icke-diskriminering) fullt ut.</p> <p>Om nämnden beslutar att förelägga verksamhetsutövaren att vidta åtgärder avseende ventilationssystemet i skolan tillgodoses istället samtliga ovan nämnda rättigheter. För elever på skolan medför nämndens beslut ökade möjligheter till god hälsa och ökad koncentrationsförmåga samt minskad risk för andra störningar. För särskilt känsliga elever kan nämndens beslut innebära ökade möjligheter att tillgodogöra sig sin utbildning och fortsätta utvecklas. Detta gäller även för den tid då skolan byggs om och undervisning sker i andra tillfälliga lokaler eftersom dessa behöver vara lämpliga att bedriva skolverksamhet i och ska anmälas till miljö- och hälsoskyddsnämnden innan de får tas i bruk.</p> <p>Verksamhetsutövaren har påtalat att kostnaden för ombyggnationen av ventilationssystemet är sådan att skolan kan behöva läggas ned om nämnden beslutar att förelägga om åtgärderna. Om skolan läggs</p>

	<p>ned behöver befintliga elever erbjudas plats på andra skolor, vilka förutsätts uppfylla de krav som kan ställas på inomhusmiljön med stöd av miljöbalken. Ett skolbyte kan förväntas upplevas som besvärligt och innebära en omställning för barnen som riskerar att tappa kontakt med klasskamrater och lärare.</p>
<p>6. Förslag till alternativ eller tillägg till beslut för att bättre tillgodose barnets rättigheter och behov</p>	<p>I åtgärdsförslaget från verksamhetsutövaren presenteras två olika förslag gällande tidsplan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Att arbetet pågår löpande under 50 veckor 2. Att arbetet pågår under 5 somrar när skolan är stängd. <p>Miljöförvaltningen bedömer att det första alternativet innebär att barns rättigheter tillgodoses tidigare och att fler barn kan gagnas av åtgärderna.</p>
<p>7. Innebär beslutet vid en helhetsbedömning att barnets bästa sätts främst?</p>	<p>Barn tillbringar hundratals timmar i sina klassrum varje år med målet att lära och utveckla sig. Dålig luftkvalitet och luftföroreningar inomhus kan påverka såväl hälsa som utveckling negativt, särskilt hos de yngre barnen i exempelvis förskoleklass.</p> <p>Ellen Keyskolan har fästerventiler och som komplement har skolan rutiner att öppna fönster för att vädra. Detta gör att föroreningar med lätthet kommer in i inomhusluften. Att löpande vädra kan sänka koldioxidhalten i klassrummen men däremot ge upphov till andra störningar såsom damm, pollen, allergener, låg/hög temperatur, drag och buller för barnen.</p> <p>Ett effektivt sätt att skydda barnen från luftföroreningar är att se till att luftkvaliteten är så god som möjligt i skolan där barnen tillbringar större delen av sin vakna tid. Med fläktstyrd till- och frånluftsventilation filtreras den friska luften innan den når respektive klassrum och risken för att andra störningar uppstår minskas då skolan inte längre behöver</p>

	<p>förlita sig på vädring för att åstadkomma tillräckliga luftflöden.</p> <p>Med fläktstyrd till- och frånluftsventilation i skolan kan samtliga i ärendet aktuella rättigheter för barnen tillgodoses. Under tiden ventilationssystemet byggs om behöver barnen evakueras till andra lokaler vilket kan innebära en tillfällig omställning och utmaning för barnen. Byggnationen bedöms emellertid inte påverka någon av barnens rättigheter negativt. Detsamma gäller om skolan behövas läggas ned till följd av kostnaden för byggnationen.</p> <p>Vid en avvägning mellan å ena sidan de positiva effekterna för barnen, nuvarande och kommande elever, av att förelägga verksamheten att vidta de föreslagna åtgärderna och å andra sidan risken att skolan inte kan fortsätta drivas och att nuvarande elever därför måste byta skola, bedömer miljöförvaltningen att intresset av att nuvarande och kommande elever har en god inomhusmiljö väger tyngre än intresset av att nuvarande elever inte ska behöva byta skola.</p> <p>Sammantaget bedöms beslutet förenligt med principen om barnets bästa.</p>
--	---